

КУРКО К.,
студентка НЗ-3
науковий керівник: **ДЕМЧУК Л.І.,**
к.пед.наук, доцент кафедри екології та
природоохоронних технологій
Державний університет "Житомирська політехніка", м.Житомир

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ БІОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ

Економічна ефективність та екологічна безпека провадження господарської діяльності можуть бути досягнуті лише при комплексному, системному підході до регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища з урахуванням необхідності збереження природного потенціалу України, забезпечення відтворення природних ресурсів, розвитку виробництва та впровадження найкращих існуючих технологій, забезпечення законодавчо встановлених економічних стимулів для підприємств, які здійснюють ефективну природоохоронну діяльність. Розвиток продуктивних сил має супроводжуватися вдосконаленням методів освоєння та раціонального використання природних ресурсів. Природно-ресурсний потенціал необхідно підтримувати з огляду на задоволення потреб майбутніх поколінь та змін кон'юнктури ринків сировинних товарів.

Забезпеченість країни природними ресурсами – найважливіший економічний та політичний чинник розвитку національного господарства. Структура природних ресурсів, величина їх запасів, якість, ступінь вивченості та напрями господарського освоєння безпосередньо впливають на економічний потенціал.

Зростання виробничого потенціалу країни та збільшення різнобічних потреб суспільства наполегливо потребують вивчення закономірностей територіального розподілу та оцінки природних ресурсів. Процес вивчення та оцінки природних ресурсів має бути постійним.

До біологічних природних ресурсів відносять ресурси рослинного та тваринного світу, здатні до самовідтворення. Неодмінною умовою їхнього благополуччя є забезпеченість ґрунтовими та водними ресурсами. У складі біосфери та її структурних підрозділів ці ресурси безупинно виробляють біологічну продукцію, що забезпечує існування Землі всього живого, зокрема й людини.

Для ефективного збереження та сталого використання біорізноманіття необхідно створити два рівні управління. Перший (верхній) рівень управління, визначає загальні умови збереження біорізноманіття, зумовлює необхідність виділення та самостійного функціонування у структурі національної економіки, поряд з матеріальним виробництвом та невиробничою сферою, нової підсистеми – екологічної, а нижній рівень управління передбачає розробку спеціального економічного механізму збереження біорізноманіття.

Обидва рівні мають пронизувати нову систему ціннісних відносин природокористування, яка у вартісному відношенні гарантує і водночас стимулює відтворення живої природи та її елементів. Також необхідно законодавчо затвердити мінімальний рівень нормативу екологічної ренти у складі валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Головними завданнями фундаментальної та прикладної науки в галузі, що розглядається, є вивчення стану та прогнозування динаміки біорізноманіття. Для оперативного аналізу матеріалів, що накопичуються в процесі вивчення впливу різних факторів на тваринний і рослинний світ, вкрай важливим є створення банків даних, які б концентрували інформацію про стан основних компонентів фауністичних та флористичних комплексів та середовища їх проживання, проростання з урахуванням ступеня антропогенної трансформації. Ці дані є важливою основою для подальшого моделювання та прогнозування динаміки видів та груп тварин та рослин, а також фауністичних та флористичних комплексів залежно від впливу природних та антропогенних факторів.

Завданням науки є науково-методичне забезпечення державного контролю за станом та використанням біорізноманіття. Основними механізмами вирішення цього завдання є:

- інвентаризація природного генофонду республіки,
- державний облік природних ресурсів та їх використання,
- також складання державних кадастрів різних видів ресурсів.

Одна з найскладніших основних проблем науки в галузі збереження та раціонального використання біорізноманіття полягає у розробці його еколого-економічної оцінки, що дозволить підійти до формування спеціального економічного механізму збереження біорізноманіття з урахуванням специфіки екологічної сфери як об'єкта економічних відносин.

Саме знання природних закономірностей дозволять розробити структуру підсистеми управління, технологію управління та забезпечити розробку та реалізацію нової цільової функції гармонійного з природою розвитку соціумів відповідно до принципу управління взаємодією протилежностей задля досягнення єдиної мети. Цьому сприятиме виділення зі сфери загального природокористування як окремих наукових напрямів біологічного природокористування, віднісши до нього у практичній сфері сільське, лісове, рибне, мисливське господарства, рекреацію та заповідну справу.

Констатовано, що біологічне природокористування базується на експлуатації та переважно природному відтворенні відновлюваних та частково відновлюваних ресурсів біосфери та дозволяє успішно реалізувати принцип невичерпної експлуатації ресурсів рослин та тварин. Серед головних сформульованих принципів цього наукового напряму - уточнення, розробка методів та форм екологічної оптимізації окремих галузей біологічного

природокористування та використання їх у практичній галузі на єдиній еколого-економічній та географічній основі.

Вдосконалення законодавчої бази необхідно здійснювати з урахуванням регіональних особливостей територій, міжнародного досвіду у цих питаннях та дотримання міжнародних вимог.

Екологічні проблеми набули особливої гостроти та актуальності не тільки в нашій країні. У розвинених країнах вже давно усвідомили важливість та необхідність охорони навколишнього середовища, збереження природних ресурсів, їх раціонального та невичерпного використання, а також забезпечення розвитку на основі впровадження найкращих природоохоронних технологій.

З метою охорони природних біологічних ресурсів та координації дій природо- та правоохоронних органів Житомирської області щодо посилення боротьби з порушниками природоохоронного законодавства створено обласну постійно діючу рейдову бригаду з контролю природних біологічних ресурсів. Фінансування матеріальних витрат, пов'язаних із здійсненням рейдів з охорони біологічних ресурсів, здійснюється за рахунок коштів державного позабюджетного екологічного фонду області.

Таким чином, з метою раціонального використання природних ресурсів та переходу до сталого розвитку економіки регіонів необхідно:

- здійснювати розробку та реалізацію заходів, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів, збереження біологічного розмаїття, природних комплексів та об'єктів, що мають особливе природоохоронне, наукове, культурне та рекреаційне значення;
- координацію діяльності інших органів державного управління з питань збереження біологічного розмаїття, організації охорони та використання особливо охоронюваних природних територій;
- охорону, регулювання використання, відтворення об'єктів тваринного світу в межах наданих повноважень;
- регулювання відносин у сфері використання рослинного світу,
- межах наданих повноважень;
- регулювання відносин у сфері використання, охорони, захисту лісового фонду та відтворення лісів у межах наданих повноважень;
- управління у сфері організації та функціонування особливо охоронюваних природних територій регіонального значення;
- контроль за використанням об'єктів рослинного світу;
- контроль у сфері організації та функціонування території державних природних заказників, пам'яток природи.